

Salatieteilijän puheilla.

Hän janosi totuutta, mutta oli jo miltei väsynyt etsimiseen kaiken sen suuren valheen seasta, jota hän kaikkialla tapasi. Ja silloin hän kerran pääsi salatieteilijän puheille.

Pieni saari norjalaisessa vuonossa, metsäisten kukkulain reunustama; huvila saaren rannalla ja muutamia lapsia leikkimässä puutarhassa.

»Onko isä kotona?»

»On kyllä», vastaa hymyilevä tyttönen, »olkaa hyvä ja käykää tupaan.»

Ja hän näyttää tietä vieraille ja vie hänet pieneen sievästi kalustettuun »tupaan», josta on ihana näköala siniselle vuonolle ja viheriälle saarelle vastapäätä.

»Isä tulee paikalla.»

Näillä sanoin palaa tyttö keskeytetyyn leikkiinsä.

Vieras ei näe mitään outoa tai salaperäistä, vaan kaikki on ihmeen kodikasta, siistä, aistikasta ja vieraanvaraista.

Hän istuu ja odottaa.

Oviverho sisähuoneeseen vedetään jonkun hetken päästä syrjään ja sisään astuu mies, keskinkertaista pitempi, vähän laihahko.

Hän lähenee ystävällisesti kumartaen ja lausuu täyteläisellä, soinnukkaalla äänellä:

»Anteeksi, herraseni, että annoin teidän odottaa, mutta palasin juuri työstäni.»

He lyövät kättä, ja vieras näkee kasvot, joista kuvastaa hyvyys, lujuus ja itsensähillitseminen. Parta on lyhyt ja suippo, otsa ajattelijan rypyissä ja silmät harmaansiniset. Mutta niistä loistaa läpitunkeva valo, ja katse uppoo niiden pohjattomiin syvyyksiin.

»Tahdotteko tulla viereiseen huoneeseen, niin emme tule häirityksi.»

He astuivat huoneeseen, missä väritys on sininen ja valkoinen.

»Istukaa, olkaa hyvä, ja oikein mukavasti.»

Ja väsynyt matkailija kotiutuu sohvannurkaan, ja hänen isäntänsä istuu viereiselle tuolille.

Nyt seuraa jotakin, joka sittemmin on häipynyt vieraan muistista. Hän muistelee vain, että on lämmintä ja pehmeätä ja suloista ja että hän puhelee yhtä ja toista filosofisia asioita miellyttävimmän henkilön kanssa, minkä hän on koskaan kohdannut.

Lopulta tuntuu kuin isäntä kävisi hieman hajamieliseksi. Hän koskettaa otsaansa ja miettivät rypyt käyvät syvemmiksi, hän sulkee silmänsä, mutta näyttää kuitenkin yrittävän nähdä.

Sitten hän äkkiä keskustelun käänteessä virkahtaa:

»Mitä te oikeastaan tuumitte ajatuksesta? Minua ihmeellisesti huvittaisi kuulla teidän mielipiteitänne siitä.»

Tämä kysymys ei ole aivan keskustelun ulkopuolella, mutta hämmästyttää kuitenkin nuorukaista. Se ikäänkuin vaatii vastausta hänen sielunsa syvimmästä sopeesta. Ja siellä sisällä myöskin tehdään työtä.

Sepä merkillistä ajattelee hän, minähän olen viime aikoina kulkenut aivan kuin hämärässä ja kadottanut oman valoni. Mutta nyt välähtää mieleeni vanhoja muistoja, muistan hetkiä, jolloin itse näin selvemmin.

Mutta ääneen hän ei virka mitään tästä kokemuksesta, vaan alkaa katkonaisesti ja sekavasti selittää, mitä hän valoisampina hetkinään oli ajatuksesta miettinyt.

»Minusta tuntuu – muistan todella – niin . . . minä olen todellakin jonkun kerran luullut oivaltavani, että ajatukset ovat ulkopuolella ihmistä olevia olioita. Se tahtoo sanoa, minä olen joskus tuntenut olevani kaikkien ajatuksieni yläpuolella ja niistä vapautettu.»

Hänen isäntänsä nyökäyttää ystävällisesti ja rohkaisevasti, ja vieras jatkaa:

»Ihmisen henki, hänen todellinen minänsä on kaiken ajattelun takana. »Minä on ikäänkuin ympyrän keskipiste, jonka kehää myöten ajatukset kiertävät. Varsinkin silloin kun ihminen etsii totuutta koettaen järjellään sitä käsittää ja tunkeutuu yhteen järjestelmään toisensa jälkeen, voi hän joutua mitä vaarallisimpain järkipäisten erehdyksen uhriksi. Voi löytyä jossakin järjestelmässä heikkoja kohtia, jotka viehättävät samantuntoisia puolia hänen omassa luonteessaan, ja hänen

tietämättään häikäisee hänet ja tempaa mukaansa jokin, mikä ei ole totta, vaan väärää. Kun hän lisäksi liikkuu toisten ajatuksen ja mietiskelyn piirissä, voi hän helposti kadottaa näkyvistään oman todellisen itsensä ja kuitenkin pitäisihän juuri siihen ensinnä pyrkiä?»

»Niin pitäisi. Ihminen kadottaa uskon. Uskon mihin? Itseensä. Totuus, joka on minun ulkopuolellani, ei ole minun totuuteni. Totuus on minun vasta silloin, kun olen keksinyt sen omassa tajunnassani. Me emme voi tietää mitään muista asioista, ennenkuin löydämme ne itsessämme – samoin kuin emme voi nähdä mitään, ellei meillä ole sen kuvaa omissa aivoissamme. Nähdäksemme ulkonaisessa maailmassa, tarvitsemme aivoja ja silmiä, nähdäksemme sisäisessä maailmassa, s. o. tietääksemme, tarvitsemme henkeä ja sen silmiä. Oma henkeämme meidän siis ensin täytyy hakea. Ja niinkuin sanoitte, joskus emme voi puilta nähdä metsää, alituisesti ahertaessamme tuhansilla ajatuksilla unohdamme helposti itse ajattelijan, hiljaisen vaarinottajan näyttämön takana. Mutta minua ilahuttaa, että te olette nähneet erotiuksen.»

Ja hän, salatieteilijä, jatkaa puhettaan:

»Totuushan, käytännöllisesti katsottuna, on oikeastaan se, että meidän tulee löytää oma, vapaa itsemme. Sentähden on ihminen täällä maan päällä, sentähden elää hän ruumiilliseen muotoon sidottuna. Ja ihmeellisesti kokoonpantu olento hän on. Ottakaamme ensiksi elävä, näkyväinen ruumis – fyysillinen maailmanjärjestö pienoiskoossa, lukemattomine soluineen ja molekyyleineen – ja sitten elävä, näkymätön, mutta aina tajuttu sielu eli tuhannet vaihtelevat ajatukset, tunteet ja halut, ja sitten on lopulta jällellä henki, elämän ja tietoisuuden keskipiste, se minä ihmisessä, joka piilee sekä fyysisen muodon että tuhatvivahtaisen sielun takana . . . Ah, useimmilla ihmisillä tämä minä vielä uinuu sikeimmässä unessa! He eivät vielä tiedä, mitä itsetietoinen ja järjestetty ajattelu merkitsee. He luulevat ajattelevansa, kun he kuuntelevat niitä tuhansia ajatuksia, jotka risteilevät heidän aivoissaan, he luulevat tahtovansa, niinkuin järki saattaa tahtoa, silloin kun heidän toimintahalunsa herää jonkun ohikiitävän ajatuskuvan kautta, joka vetää puoleensa heidän tunteellisen sielunsa. Ei, nämä ihmiset eivät vielä ole ihmisiä sen sanan oikeassa merkityksessä, jos kerran pidämme tämän sanan johtuneena sanskritin sanasta *man*, joka merkitsee ajatella – nämä ihmiset eivät vielä ole toteuttaneet ihmistä, eli yli-ihmistä, niinkuin Nietzsche sanoo. Niin, koko poloinen ihmiskuntamme vaeltaa vielä korvella kaukana Kaanaan vapaasta, luvatausta maasta – sillä missä on sellaisia yksilöitä, jotka ovat heränneet tajuamaan sen äärettömän, näkymättömän voiman, mikä heillä on käsissään, kun jokainen on ajatus- ja tahdonvoimainen minä? Missä tämän maan päällä ovat luomiskykyiset tietäjät?

»Niitä löytyy, mutta niitä on vähän – ihmiskuntamme uranaukaisijoita. Ne ovat totisia salatieteilijöitä, jotka käyttävät – aivan itsetietoisesti – ajatuksen eli tuotantokykyisen luonnon salatuista voimia. Ja minä en nyt puhu hypnotismista; hypnotiseeraajat ovat, ainakin suurimmaksi osaksi, lapsia, jotka leikkivät dynamiitilla. Mutta salatieteilijä on nuorukainen, joka koko sielustaan tahtoo, mikä oikeata on, s. o. mitä Jumala ja maailman laki tahtoo; hän on mies, joka tietää, mitä hän tahtoo, ja tekee, mitä hän tahtoo; hän on vanhus, joka kokemuksen koulussa on oppinut paraimman tavan tehdä sen, mitä hän tahtoo.

Puhunko mielestänne liian jyrkästi ja varmasti. Älkää kuunnelko siinä mielessä kuin puhuisin itsestäni. Mutta minä sanon teille, ylpeyttä ei ole tietäminen eikä nöyryyttä tietämättömyydessä vaeltaminen. Kummallakin on aikansa, tietämättömyydellä niinkuin tiedolla, mutta tiedon omistaminen merkitsee, että tietää paikkansa elämän näyttämöllä. Ja kun minä tiedän paikkani, oikean paikkani, mitä minun tarvitsee hävetä ja mistä ylpeillä?

Kerron teille hiukkasen salatieteilijöistä, jotta tuntuksitte halua tavottamaan samaa tietoa, mikä heillä jo on ja mikä teidänkin henkenne pohjukoissa on kätkeytynä, sillä kaikki ihmiset ovat kutsutut samaan luomistyöhön kaikkeudessa järjellisten olentojen erikoisoikeuden nojalla? Nuo salatieteilijät ovat kaikkina aikoina muodostaneet erityisen veljeskunnan, joka edustaa meidän tähtemme henkistä voimanvälitystä. He ovat alituisesti näkymättömässä yhteydessä toistensa kanssa ja ovat keskenään jaetut eri asteihin itsekunkin sisäisen kehityksen mukaan. Siellä on opetuslapsia ja mestareita ja mestarien mestareita monessa sarjassa, ja veljeskunta on kokonaisuudessaan kuin monikielinen soittokone, jolla suuri jumalallinen voima mielensä mukaan voi soittaa. Toisella kielellä on toinen sävel, toisella toinen, mutta soraääniä ei synny, sillä kaikki kielet ovat viritetyt sopusointuun toistensa

kanssa. Monet näistä veljistä varsinkin korkeammista elävät henkisinä voimakeskuksina ilman fyysillisiä ruumiita, mutta toisia ja varsinkin oppilaita on hajautuneena siellä täällä ympäri maailmaa. Nämä oppilaat eivät ulkonaisesti eroa muista ihmisistä, ja kukaan vihkimätön ei saata erottaa ulkomuodosta veljeskunnan jäsentä. Tietysti heidän elämänsä on ankarata velvollisuuden täyttämistä niissä maallisissa asioissa, joihin he ryhtyvät, ja täynnä oikeamielisyyttä, puhtautta ja vakavuutta; mutta onhan kaikkialla rehellisiä ja hyviä ihmisiä. Salatieteilijän todellinen työ on luonnon näkymättömillä aloilla – siellä, ajatuksen omalla tasolla, on hän valtias ja vaikuttaa hiljaisuudessa, mahtavana voimana maailman hyväksi. Pieni joukko on myös sellaisia, joiden tehtävänä on ääneen julistaa totuutta maailmalle, ja toisia taas on, joiden toimenä on koettaa herättää eloon niiden ihmisten minä, joita he ruumiissaan tapaavat. Mutta se työtapo, joka on kaikkien ihanteena – kuinka oudolta tämä teistä tuntuneekin – on työnteko salassa, näkymättömissä, tuntemattomissa . . . Olla työaseena hyvän lain kädessä, olla välikappaleena rauhan, totuuden, rakkauden leviämiseksi maan päällä, olla pimeässä loistavana valona – ilman että pimeys siitä tietää, ilman että hädänalainen näkee auttavata kättä – tämä on salatieteilijän ihana etuoikeus, tämä on opetuslapsen kunnianhimoinen unelma . . .»

Niin puhuu tuo nyt niin korkeaksi ja ihmeelliseksi muuttunut mies, ja hänen katseensa tähtää kauas avaruuteen miettivänä, tutkivana. Mutta vieras istuu ääneti kuin lumouksen vallassa, kuunnellen hengitystään pidättäen imien sieluunsa jokaikisen sanan sisällön.

Ja tosiaankin on aivan kuin huone olisi täynnä valoa, rauhaa ja iloa ja kuin koko elämä olisi ruusujen ja liljojen tuoksua. Ja onnellisena kuiskaa nyt tuo äsken niin väsynyt sielu:

»Kun kuulen teidän puhuvan, tuntuu kuin sydämeni täytyisi pelkällä valolla. Tuntuu kuin ymmärtäisin joka sanan teidän suutanne – ei, paljon enemmän! Ette puhu minulla ainoastaan sanoin, vaan koko olentonne, personallinen läsnäolonne puhuu minulle ja tätä sielullista tietä saan vastaanottaa paljon enemmän kuin sanat voivat ilmaista. Kuinka kiittollinen olen teille! Tahtoisin, että voisin kulkea tietä, josta puhutte.»

»Sen kyllä tunnette. Ensimmäinen ehto on kaipaaminen, toinen on tahtominen ja kolmas etsiminen. Kaikki yhteensä on vapautumista persoonallisesta harhakuvasta, itsekkyydestä, jota ihmiset kutsuvat todelliseksi minäkseen. Viimeinen on vaikeneminen ja löytäminen . . . Minäkin olen teille kiittollinen tästä hetkestä.»

Ja taas on nuorukainen ulkona, ulkona rannalla.

Aurinko on laskenut lännen kukkuloitten taakse, taivas ja vuono ovat syventyneet, tummuneet. Idässä nousee kuu, punaisena ja pyöreänä ja suurena.

Mutta hän, joka äsken oli ylhäällä huvilassa, seisoo nyt rannalla ja ajattelee, ja hänen henkensä tuntee olevansa yhtä luonnon korkeimman kanssa.

»Äärettömän korkealla kaiken eläimellisen yläpuolella on ihmisen henkinen elämä. Äärettömän syvälle kaikkeen inhimilliseen tunkeutuu hengen herättävä elämä. Sinä heikko, joka epäilit, kuinka et nähnyt omaa voimaasi?

»Nyt olet puhunut veljen kanssa ja tiedät, että se oli veli! ‚Muutamilla heistä on toimenaan koettaa herättää eloon niiden ihmisten minä, joita he ruumiissaan tapaavat.‘ Niinpä juuri, eikä hän ole herättänyt minua unestani? Enkö taas tunne ikuista itseäni? Niinpä tahdon siis mennä työhöni.»

Ja hän kulkee pois, ja hänen sisässään paistaa valkeus. Hän kulkee pois sillä valollaan syyttämään muita, jotka hän tiellään tapaa ja jotka ovat sammuneet pakkasessa ja pimeässä ja myrskyssä. Hän kulkee pois, sydämessään rauha.

Elia Vera.